

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МИЛЛИЙ ГВАРДИЯСИ
ҲАРБИЙ-ТЕХНИК ИНСТИТУТИ**

**ГУМАНИТАР ВА ИЖТИМОИЙ ФАНЛАР
КАФЕДРАСИ**

**ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР ҲАЁТИ ВА
МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ ДУНЁ ТАЛҚИНИДА
халқаро илмий-амалий конференцияси тўплами
2021 йил 12 феврал**

I-ҚИСМ

**ИЗУЧЕНИЕ ЖИЗНИ И НАСЛЕДИЯ ЗАХИРИДДИНА
МУХАММАДА БАБУРА В МИРОВОЙ
ИНТЕРПРЕТАЦИИ**

**сборник международной научно-практической
конференции
12 февраля 2021 года**

ЧАСТЬ I

**STUDYING THE LIFE AND LEGACY OF ZAHIRIDDIN
MUHAMMAD BABUR IN THE WORLD
INTERPRETATION**

**book of international scientific-practical conference
February 12, 2021**

PART I

Тошкент – 2021

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МИЛЛИЙ ГВАРДИЯСИ

ҲАРБИЙ-ТЕХНИК ИНСТИТУТИ

ГУМАНИТАР ВА ИЖТИМОИЙ ФАНЛАР КАФЕДРАСИ

**ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР ҲАЁТИ ВА МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ
ДУНЁ ТАЛҚИНИДА**

**халқаро илмий-амалий конференцияси тўплами
2021 йил 12 феврал**

I-ҚИСМ

**ИЗУЧЕНИЕ ЖИЗНИ И НАСЛЕДИЯ ЗАХИРИДДИНА МУХАММАДА БАБУРА В
МИРОВОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ**

**сборник международной научно-практической конференции
12 февраля 2021 года**

ЧАСТЬ I

**STUDYING THE LIFE AND LEGACY OF ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BABUR IN
THE WORLD INTERPRETATION**

**book of international scientific-practical conference
February 12, 2021**

PART I

Тошкент – 2021

Икрамов А.А., Насриддинов Ж.А.	
Красота природы глазами Бабура	304
Жўраева М., Юсуфжонова О.	
Заҳириддин Муҳаммад Бобур сиймосида ватанпарварлик туйғуси	305
Nurulloyev L.L., Jo'rabayev K.K.	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda Bobur asarlarining ahamiyati	307
Мамаджонова М.Қ., Эшпўлатов Д.О.	
Бобур маънавий меросининг ёшларни ватанга садоқат руҳида тарбиялашдаги ўрни	310
Мўминов М.	
Бобурдаги ватанпарварлик фазилатининг ижтимоий-сиёсий аҳамияти	312
Муродов Адҳам Илҳомович	
Бобур ижодида таълим-тарбия масалалари ва унинг жадидлар асарларидаги талқини	314
Omargova G.S., Bozorgbayeva M.R.	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda Bobur ilmiy va ma'naviy merosi	317
Очилов Ў.Б.	
Бобур Заҳириддин Муҳаммад ибн Умаршайх Мирзонинг ҳаёти ва ижоди бугунги кун ёшларининг тарбиясида муҳим ўрни хусусида	319
Олтмишева Н.Ғ.	
Маънавий баркамол ёшларни тарбиялашда Бобур маънавий меросининг аҳамияти	323
Турсунов Ш.Р.	
Ватанпарварлик тамойиллари ва шартлари ҳақида	325
Mamatqulov N.I.	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda Bobur ilmiy va ma'naviy merosini tutgan o'rni	328
Мадаминов А.А.	
Место духовного наследия Бабура в воспитании молодежи в духе патриотизма	331
Тешасев Н.Н.	
Бобур фалсафий меросида ватан ишқи, ватанпарварлик ғоялари	334
Тураева Д.Р., Саидвалиева М.Ф.	
Бобур маънавий меросида ёшлар тарбияси масалалари	336
Qodirov O.S., Muxammadiyeva K.	
Yoshlar tomonidan Zahiriddin Muhammad Bobur ilmiy va ma'naviy merosini (rubiyo va tuyuqlari tahlili) o'rganilishi	339
Қулматов Н.Э., Х.Р.Д.	
Ўқувчи ёшларни ватанпарварлик ва миллий қадриятлар асосида тарбиялаш- янги Ўзбекистон тараққиётининг муҳим омилдир	342
Qarshiyeva D.E., Qarshiyeva G.E.	
Zahiriddin Muhammad Bobur –ma'naviyatimiz sarvari	345
Qodirov O.S., Xukumova D.X.	
Yoshlarda liderlik mahoratini shakllantirishda "Bobur shaxsidagi liderlik xususiyatlari"ni o'rganishning psixologik xususiyatlari	348
Қурбонова Д.Ш.	
Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг бунёдкорлик ва яратувчанлик фазилатлари - ибрат ва тарбия манбаи	351
Қурбонова П.	
Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда Бобур илмий - маънавий меросининг миллий ва ижтимоий аҳамияти	353
Rasulov N.F., Rasulova M.F.	
Yoshlarni tarbiyalashda Boburning ilmiy va ma'naviy me'rosi	355
Саидова К.У.	
Чувство родины в контексте воспитанности человека на примере творческого наследия Бабура	357
Узоқов А.М., Саидов О.Б.	
Талабаларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш принциплари, босқичлари, усуллари	359
Улжаева Д.А.	
Научное и духовное наследие Бабура в воспитании молодого поколения в духе патриотизма	362
Холмирзаев Н.Н., Холмирзаева Ж.Х.	
Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда Бобур илмий ва маънавий меросининг аҳамияти	366

гўзал вазнларида шеър бита олган ҳассос шоир эканини кўрсатган. «Ўзбек классик муסיқаси ва унинг тарихи» (1927 йил) асарида Навоийнинг моҳир мусанниф (бастакор) бўлганини Бобурнинг шаҳодати билан баён қилган [1, 13.].

Фойдаланилган адабиётлар

1. Заҳириддин Муҳаммад Бобур энциклопедияси (қайта ишланган иккинчи нашр) /Таҳрир ҳайъати: А.Қаюмов ва бошқ. Бош муҳаррир: А.Аъзамов. – Т.: «Sharq» НМАК Бош таҳририяти, 2017. – 688 б.
2. “Маънавият юлдузлари” Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти, Тошкент, 1999. Б. 251-255.
3. <https://saviya.uz/ijod/adabiyotshunoslik/shoh-va-shoir/?imlo=k>

YOSHLARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHDA BOBUR ILMIY VA MA'NAVIY MEROSI

Omarova G.S.

BuxDU o'qituvchisi

Bozorbayeva M.R.

BuxDU talabasi

Muqaddas Vatanimizda ko'plab jahonga mashhur bobokalonlarimiz yashab o'tganlar. Ularning ko'rsatgan jasratlari, barchamizda vatanparvarlik hissini yanada kuchaytiradi. Masalan, Zahiriddin Muhammad Bobur o'z yurtining istiqloli va xalqining farovon hayoti uchun ko'p urushlarda qatnashgan. Yoshligidan ulug' bobosi Amir Temur saltanatini qayta tiklashni orzu qilgan. Uning bolalik va balog'at yoshlari qarindoshlari orasida taxt uchun kurash avj olgan paytlarga to'g'ri keladi. Shoir o'z yurtini tashlab boshqa yurt sari o'tlanishga majbur bo'ladi. Va bu holatni Bobur Mirzo o'zining xatosi deb hisoblaydi [1].

*Tole yo'qi jonimg'a baloli' bo'ldi,
Har ishnikim ayladim – xatolig' bo'ldi,
O'z yerin qo'yib Hind sori yuzlandim,
Yo Rab, netayin, ne yuz qarolig' bo'ldi.*

Boburning umri vatan sog'inchi bilan o'tadi. Uning ruboiylari va g'azallarida bu hissiyot insonda beixtiyor vatanga bo'lgan muhabbatni yanada oshiradi. Boburdagi vatanparvarlik va insoniylik tuyg'ulari uning davlat boshqaruvidagi har bir qilgan amallarida yaqqol sezilib turadi. Masalan, Bobur Hindistonni mahv etgan paytlarda turmush o'rtog'i vafot etsa unga rafiqasini ham qo'shib olovda yoqishgan. Bobur bu urf-odatning noto'g'riligini va erining vafotidan so'ng ayolining bu hayotda yashashga haqqi borligini tushuntirib, ushbu holatni davlat qonunlarida man qilgan.

Zahiriddin Muhammad Bobur o'z yurtiga egalik qila olmaganidan keyin janubga qarab yo'l oldi va Kobulni qo'lga kiritdi. 1505-1515-yillarda Bobur o'z yurtiga qaytishga bir necha bor urinib ko'rdi. Ammo bu urinishlardan hech qanday natija chiqmadi. So'ngra o'z mavqeini mustahkamlash uchun Hindistonga yo'l oldi. 1526 yil aprel oyida Panipatda Hindiston Sultoni Ibrohim Lo'di bilan va 1527 yili mart oyida Chitora hokimi Rano Sango bilan bo'lgan janglarda Boburning omadi keldi. Tarixiy ma'lumotlarda, Boburning Hindistonga yurishida Dehli hukmdori Ibrohim Sulton siyosatidan norozi bo'lgan Panjob hokimlari ham Boburni qo'llaganlar va Sikri jangidagi bu g'alaba Boburga Hindistonda o'z hukmronligini uzil kesil o'rnatish va Boburiylar sulolasini barpo etish

imkoniyatini bergan deyilgan. Yevropa tarixchiligida “Buyuk mo‘g‘ullar” nomi bilan mashhur bo‘lgan, aslida “Boburiylar sulolasi” Hindistonda 300 yildan ortiq hukmronlik qilgan.

Bobur bu g‘alabadan keyin uzoq umr ko‘rmadi– 1530 yil dekabr oyida Agra shahrida vafot etdi va keyinroq uning vasiyatiga ko‘ra farzandlari uning xokini Kobulga olib kelib dafn etdilar. Biroq qisqa bir vaqt ichida Bobur Hindistonda siyosiy muhitni barqarorlashtirish, Hindiston yerlarini birlashtirish, shaharlarni obodonlashtirish, savdo-sotiq masalalarini to‘g‘ri yo‘lga qo‘yish, bog‘-rog‘lar yaratish ishlariga homiylik qildi. Hindistonni obodonlashtirish, unda hozirgacha mashhur bo‘lgan me‘moriy yodgorliklar, bog‘lar, kutubxonalar, karvonsaroylar qurdirish, ayniqsa, uning o‘g‘illari va avlodlari davrida keng miqyosda yoyildi. Hindiston san‘ati va me‘morchiligiga Markaziy Osiyo uslubining kirib kelishi sezila boshladi. Bobur va uning hukmdor avlodlari huzurida o‘sha davrning ilg‘or va zehni o‘tkir olimlari, shoirlari, musiqashunoslari va davlat arboblarni mujassam etgan mukammal bir ma‘naviy, ruhiy muhit vujudga keldi. Boburiylar davlatidagi madaniy muhitning Hindiston uchun ahamiyati haqida Javaharlal Neru shunday yozgan edi: “Bobur Hindistonga kelgandan keyin katta siljishlar yuz berdi va yangi rag‘batlantirishlar hayotga, san‘atga, arxitekturaga toza havo baxsh etdi, madaniyatning boshqa sohalari esa bir-birlariga tutashib ketdi”.

Bobur g‘azallari va tarixiy “Boburnoma”sidan tashqari islom qonunshunosligi va boshqa sohalarda ham asarlar yaratgan. 1522 yilda o‘g‘li Humoyunga atab yozgan “Mubayyin” nomli asarida o‘sha zamon soliq tizimini, soliq yig‘ishning qonun-qoidalarini, shariat bo‘yicha kimdan qancha soliq olinishi va boshqa masalalarni nazmda izohlab bergan. “Xatti Boburiy” deb atalgan risolasida arab alifbosini turkiy tillar, xususan o‘zbek tili nuqtai nazaridan birmuncha soddalashtirib berishga harakat qilgan. U, tajriba sifatida “Xatti Boburiy” alifbosida Kur‘oni Karimni ko‘chirgan. Boburning aruz vazni va qofiya masalalariga bag‘ishlangan. “Mufassal” nomli asari ham bo‘lganligi ma‘lum, biroq bu asar bizgacha yetib kelmagan.

Bobur o‘zining ma‘lum va mashhur asarlari bilan tarixnavis adib, lirik shoir va ijgimoiy masalalar yechimiga o‘z hissasini qo‘shgan olim sifatida xalqimiz ma‘naviy madaniyati tarixida munosib o‘rin egallaydi.

Bu olam aro ajab alamlar ko‘rdum,
Olam elidin turfa sitamlar ko‘rdum,
Har kim bu “Vaqoe”ni o‘qur, bilgaykim,
Ne ranju ne mehnatu ne g‘amlar ko‘rdum.

Bobur o‘zga yurtda yursa ham faqat vatan sog‘inchi bilan yashagan. Uni vataniga bo‘lgan muhabbati bir nafas tinch qo‘ymagan. Zahuriddin Muhammad Boburning jasadi uning vasiyatiga ko‘ra 1539- yilda Agradan Kobuldagi “Nazargoh” keyinchalik “Bog‘i Bobur” deb nomlangan Bobur o‘zi ixlos bilan bunyod qilgan bog‘ga olib kelingan. Qabr bog‘ning yuqori maydonchasida joylashgan.

Foydalangan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng yuqori bahodir. T.: “O‘zbekiston” 2018. -B.171-172. 2-jild
2. Zahiriddin Muhammad Bobur. Boburnoma. T.: "O'qituvchi" 2008.
3. Javaharlal Neru. Jahon tarixiga nazar. 1975y. II jild. 115 b.
4. "Ma‘naviyat yulduzlari" (Abdulla Qodiriy nomidagi xalq me‘rosi nashriyoti 1999- yil).
5. O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. Toshkent 2000
6. www.wikipedia.org